

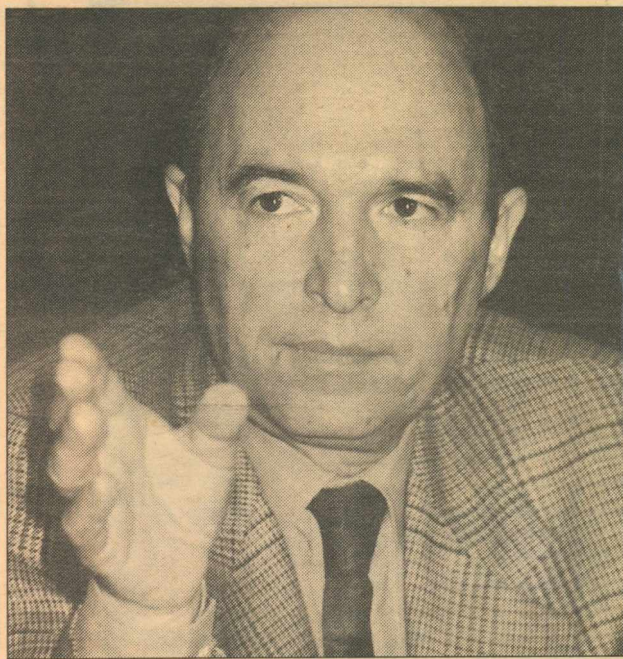
ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Ανάπτυξη εδώ και τώρα!

Η σταθεροποίηση μέσω της δημοσιονομικής εξυγίανσης θέτει από μόνη της σε κίνηση μια αναπτυξιακή διαδικασία, τονίζει ο υπουργός Βιομηχανίας, Εμπορίου, Ενέργειας και Τεχνολογίας

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ να περιμένουμε την ολοκλήρωση της «σταθεροποίησης», λέει, σε συνέντευξή του προς «Το Βήμα», ο κ. Κ. Σημίτης, ένας πολιτικός που έχει συνδυάσει το όνομά του με το πρώτο επιτυχημένο πρόγραμμα επαναφοράς της οικονομίας σε σταθερό περιβάλλον. Αν η σταθεροποίηση της οικονομίας πρέπει να θεωρείται ως ένα σύνολο «δεδομένων στόχων», η ανάπτυξη είναι ο πραγματικός σκοπός της οικονομικής πολιτικής.

Ποια ανάπτυξη όμως; Η ανάπτυξη που προωθεί τη σωστή επιχειρηματική πρόταση, που επιβραβεύει τη διορατικότητα, την παραγωγικότητα και την εργασία. Γιατί, όσο τα δημόσια οικονομικά δεν εξυγιαίνονται και όσο η σταθεροποίηση φεύγει τη στιγμή όπου όλοι πιστεύουμε ότι έχει γίνει πραγματικότητα, τόσο επιβραβεύονται εκείνοι που επιλέγουν μια αντιαναπτυξιακή συμπεριφορά.

Συνέντευξη στον

ΝΙΚΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

– Την περίοδο 1985-87 ήσασταν ο πολιτικός που συνδύασε το όνομά του με τη σταθεροποίηση. Τώρα είστε ο κατ'εξοχήν υπεύθυνος για την ανάπτυξη. Δεν υπάρχει αντίφαση;

«Όχι μόνο δεν υπάρχει αντίφαση, αλλά η εμπειρία της σταθεροποίησης βοηθά στο να επιλέξει κανείς τις πιο ενδεδειγμένες πολιτικές για μια αναπτυξιακή πορεία. Το μεγάλο δίδαγμα του σταθεροποιητικού προγράμματος είναι ότι η ανάπτυξη δεν έρχεται με παροδικές ενέσεις κατανάλωσης, αλλά μόνο με τη διαμόρφωση συνθηκών που ευνοούν τις επενδύσεις, αναβαθμίζουν το ανθρώπινο δυναμικό και ελαττώνουν τη μακροοικονομική αβεβαιότητα».

– Η ανάπτυξη πρέπει να περιμένει την ολοκλήρωση της σταθεροποίησης;

«Η ανάπτυξη, ως διαδικασία βελτίωσης των παραγωγικών δομών, δεν χρειάζεται να περιμένει την ολοκλήρωση της σταθεροποίησης. Πρέπει να επιδιώκεται ταυτόχρονα. Πολλοί

θεωρούν ανάπτυξη την αναθέρμανση της οικονομίας. Η αναθέρμανση της οικονομίας από μόνη της δεν είναι ανάπτυξη. Η αναθέρμανση μπορεί να οδηγήσει σε αυξήσεις εισοδημάτων και σε κάποια τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το κεντρικό ερώτημα είναι όμως κατά πόσον αυτές οι βελτιώσεις είναι μόνιμες και διατηρήσιμες.

Το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας συνίσταται ακριβώς στο ότι οι κατά καιρούς τυνώσεις της οικονομίας δεν μπόρεσαν να διατηρηθούν και να οδηγήσουν σε μια αυτοτροφοδοτούμενη αναπτυξιακή πορεία. Αντί να αποτελέσουν το έναυσμα για κάτι καινούργιο, για κάποια πρόοδη πρόοδο, ήταν απλώς πρόσκαιρες καταναλωτικές εξάρσεις. Μετά επανεμφανίζονταν πάλι οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Το κόστος του εκ νέου περιορισμού των ανισορροπιών είναι όμως πολύ υψηλότερο από το βραχυχρόνιο όφελος των καταναλωτικών εξάρσεων κυρίως για τους εργαζομένους».

– Δεν υπάρχει δηλαδή δίλημμα «ανάπτυξη ή σταθεροποίηση»;

«Η εμπειρία μας των τελευταίων δεκαετιών είναι σαφής: το δίλημμα «ανάπτυξη ή σταθεροποίηση» είναι πλαστό. Μια σταθεροποιημένη οικονομία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να τεθεί η ανάπτυξη σε υγιείς βάσεις. Η πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών, οι νέες παραγωγικές δομές είναι απαραίτητη προϋπόθεση ώστε οι μακροοικονομικές ανισορροπίες να μην επανεμφανισθούν. Η ανάπτυξη δεν θα έρθει ούτε με χαλάρωση της σταθεροποίησης ούτε με την εμμονή σε περιοριστικά μέτρα και μόνον, αλλά με την επιτυχή ολοκλήρωση των προπαθειών και στα δύο μέτωπα της καταπολέμησης των ανισορροπιών και της πραγματοποίησης των διαρθρωτικών αλλαγών. Ετσι, θα εξαλειφθεί η αβεβαιότητα του πληθωρισμού, ο φόβος αιφνιδιαστικών φορολογικών ρυθμίσεων και οι απρόβλεπτες νομισματικές εξελίξεις που φρενάρουν τις επενδυτικές αποφάσεις».

την ανάπτυξη;

«Η ανάπτυξη συνίσταται στην προώθηση της σωστής επιχειρηματικής πρότασης, στην επιβράβευση της διορατικότητας, της παραγωγικότητας, της εργασίας. Όσο δεν εξυγιαίνονται τα δημόσια οικονομικά και όσο δεν ολοκληρώνεται η σταθεροποίηση δίδονται πλεονεκτήματα ακρι-

βώς στην αντιαναπτυξιακή συμπεριφορά:

– Η φοροδιαφυγή και η φοροκλοπή ως μέθοδοι άντλησης πόρων είναι κατά πολύ φθηνότερες της κεφαλαιαγοράς ή του τραπεζικού δανεισμού.

– Σε κατάσταση υψηλού και αβέβαιου πληθωρισμού, η βραχυχρόνια κερδοσκοπική επένδυση έχει συχνά υψηλότερη απόδοση από τη σοβαρή, μακροχρόνια, παραγωγική επένδυση.

Η δημοσιονομική εξυγίανση, κατ'εξοχήν μέσο διαρθρωτικής αλλά και σταθεροποιητικής πολιτικής, πρέπει να οδηγήσει σε κατάργηση πολλών διακριτικών ρυθμίσεων με τις οποίες ευνοούνται σήμερα αντιπαραγωγικές, συνεχειακές ή ολιγοπωλιακές δραστηριότητες. Έτσι, θα ενισχυθούν οι πραγματικά παραγωγικές δραστηριότητες, θα τονωθεί ο ανταγωνισμός και θα απελευθερωθεί ένα σημαντικό δυναμικό για την ανάπτυξη.

Αρα, η σταθεροποίηση μέσω της δημοσιονομικής εξυγίανσης θέτει από μόνη της σε κίνηση μια αναπτυξιακή διαδικασία. Η σταθεροποίηση είναι τμήμα - και σημαντικότατο μάλιστα - της ανάπτυξης.

- Μπορεί όμως να γίνει και τώρα για την οικονομική δραστηριότητα; Όταν τα επιτόκια είναι στα ύψη, όπου είναι σήμερα, για ποια ανάπτυξη και αναπτυξιακή πολιτική μπορούμε να μιλάμε;

«Τα επιτόκια είναι πραγματικά υψηλά. Οι αιτίες είναι πολλές. Η Εθνική Τράπεζα, που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγο-

ρά, κρατάει υψηλά τα επιτόκια για να αυξήσει τα κέρδη της και παρασύρει τις άλλες τράπεζες. Ο ανταγωνισμός δεν λειτουργεί ικανοποιητικά. Το κόστος δέσμευσης των χρημάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος αυξάνει το κόστος του χρήματος. Όλα αυτά όμως δεν σημαίνουν ότι τα επιτόκια μπορούν να μειωθούν σε όποιο επίπεδο διατάξει η κυβέρνηση. Το επιτόκιο που προσφέρει το Δημόσιο για να βρει χρήματα καθορίζει την αγορά. Το επιτόκιο αυτό θα παραμένει πολύ υψηλό όσο το Δημόσιο είναι αναγκασμένο να δανείζεται υπέρτοκα ποσά και ο πληθωρισμός είναι υψηλός. Για να μειώσουμε τα επιτόκια πρέπει να μειώσουμε το δημόσιο χρέος δραστικά. Πρέπει ταυτόχρονα να ενισχύσουμε τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών και να δώσουμε στις τράπεζες του δημόσιου τομέα αυτονομία. Και εδώ λοιπόν το κεντρικό θέμα είναι η βελτίωση της παραγωγικής δομής».

- Πού στοχεύει η νέα βιομηχανική στρατηγική που έχει εξαγγείλει και πώς διαφέρει από προηγούμενες;

«Βάση της νέας στρατηγικής αυτής είναι η ανταγωνιστικότητα, η οργάνωση της παραγωγής με τέτοιον τρόπο ώστε να μπορούμε να σταθούμε στην ανοικτή ευρωπαϊκή αγορά. Όλες οι ενέργειες που έχουμε δρομολογήσει ή δρομολογούμε σε όλους τους τομείς εποπτείας του υπουργείου - Βιομηχανία, Ενέργεια, Τεχνολογία - έχουν ως κοινή συνιστώσα την προώθηση της ανταγωνιστικότητας. Ο ανα-

πτυξιακός νόμος περιέλαβε για πρώτη φορά ενισχύσεις για τη βελτίωση της ποιότητας, τη λειτουργία των επιχειρήσεων βάσει επιχειρηματικών σχεδίων. Σε αντίθεση με τα διάφορα νεοφιλελεύθερα δόγματα, το κράτος παρεμβαίνει, αλλά παρεμβαίνει με τέτοιον τρόπο ώστε να λειτουργεί ως καταλύτης και να διευκολύνει την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων. Πρέπει όμως το κράτος να σταματήσει να αποτελεί σωσίβιο για όσες επιχειρήσεις δεν μπορούν να προσαρμοσθούν στις εξελίξεις».

- Δηλαδή παρατεταμένη λιτότητα για τους εργαζόμενους;

«Ακριβώς το αντίθετο. Ο Έλληνας εργαζόμενος έχει υποστεί επί πέντε χρόνια συνεχή μείωση του πραγματικού του μισθού με μηδαμινό όπως αποτέλεσμα στην ανταγωνιστικότητα. Είναι αυτό δείγμα επιτυχίας; Όχι βέβαια. Αντίθετα νομίζω ότι οι περισσότεροι θα συμφωνούσαν πως μια κατάσταση όπου ο μόνος τρόπος ώστε να μπορεί να διατηρείται η παραγωγή είναι με μειώσεις των ήδη χαμηλών μισθών δείχνει έλλειψη ανταγωνιστικότητας.

Πραγματική ανταγωνιστικότητα υπάρχει όταν η διείσδυση των προϊόντων μας επιτυγχάνεται όχι με τη μείωση της ευημερίας του κοινωνικού συνόλου, αλλά με την υιοθέτηση νέων μεθόδων παραγωγής. Η ανταγωνιστικότητα έτσι θα πρέπει να οδηγεί στην αύξηση της ευημερίας των παραγωγών. Η ανταγωνιστικότητα δεν μπορεί να

βασίζεται στη διοικητική συμπίεση μισθών ούτε βέβαια στην καταστροφή του περιβάλλοντος, σε κλειστά σύνορα ή σε ολιγοπωλιακές συμφωνίες. Όλα αυτά τα μέσα απλώς μετατοπίζουν το κόστος προσαρμογής της επιχείρησης σε άλλους φορείς ή κοινωνικές κατηγορίες και φυσικά αργά ή γρήγορα ανατρέπονται».

- Είπατε ότι το κράτος παρεμβαίνει. Πώς συμβιβάζεται μια τέτοια πολιτική με τη λειτουργία της αγοράς;

«Η πολιτική για την ανταγωνιστικότητα πρέπει να αξιοποιεί τις δυνατότητες της αγοράς, στηρίζοντας ταυτόχρονα τις προσπάθειες των επιχειρήσεων να αναπτύξουν και να θεμελιώσουν τα δικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα. Για τον λόγο αυτόν έχει μεγάλη σημασία η εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του ανταγωνισμού. Πολιτική ανταγωνισμού δεν υπήρξε στο παρελθόν. Το προσαθούμε σήμερα. Οι παρεμβάσεις στον χώρο του εμπορίου έχουν πολλά επίσης να δώσουν στην αναπτυξιακή προσπάθεια. Η απαίτηση από τον καταναλωτή υψηλού επιπέδου ποιότητας και εξυπηρέτησης είναι μέσο διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής. Γι' αυτό και έχουμε δώσει ιδιαίτερη σημασία στις ρυθμίσεις που αφορούν τα δικαιώματα των καταναλωτών.

Σημαντικό όμως χαρακτηριστικό της νέας βιομηχανικής στρατηγικής είναι ο οριζόντιος χαρακτήρας, η απουσία διακριτικής μεταχείρισης υπέρ μιας

και σε βάρος άλλων επιχειρήσεων ή κλάδων. Αντίθετα προωθείται η υποδομή, υλική αλλά και ανθρώπινη, για να βοηθηθεί η άσκηση της επιχειρηματικότητας. Το κράτος αποφεύγει τον ρόλο επιδιαιτητή, παρέχει και δημιουργεί ίσες ευκαιρίες με διαφανή κριτήρια, υποβοηθώντας και όχι αντικαθιστώντας τον μηχανισμό της αγοράς».

- Πέρα από τα γενικά, όμως, ποια τα συγκεκριμένα μέτρα βιομηχανικής πολιτικής στα οποία αναφέρασθε;

«Η βιομηχανική στρατηγική για τον ιδιωτικό τομέα έχει τέσσερις βασικούς άξονες:

Πρώτον, την αναβάθμιση των βιομηχανικών υποδομών, με την προώθηση του Εθνικού Συστήματος Ποιότητας, τη χωροταξική αναβάθμιση των βιομηχανικών περιοχών, την αναβάθμιση της σχέσης "περιβάλλον - βιομηχανία" και την προσφορά προηγμένων υπηρεσιών και δικτύων στις επιχειρήσεις.

Δεύτερον, την προώθηση μεγάλων νέων βιομηχανικών επενδύσεων μέσω του νέου αναπτυξιακού νόμου και της μείωσης της γραφειοκρατίας (one stop shop).

Τρίτον, τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων και την ενθάρρυνση της στροφής των επιχειρήσεων αυτών προς εξαγωγές και τεχνολογική αναβάθμιση μέσω της χρηματοδότησης πολυετών επιχειρηματικών σχεδίων. Επιδοτείται η αλλαγή λειτουργίας ευθέως και όχι, όπως παραδοσιακά, μόνο η αρχική επένδυση.

Τέταρτον, πολιτικές προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η σημασία των επιχειρήσεων αυτών στην οικονομία μας και τα ειδικά τους προβλήματα σημαίνουν ότι γίνεται στην περίπτωση τους εξαίρεση από τον γενικά "οριζόντιο" χαρακτήρα των μέτρων και προωθείται μια πιο προσανατολισμένη προσέγγιση. Έτσι, πέραν της αναβάθμισης του ΕΟΜΜΕΧ, προβλέπονται και νέοι χρηματοδοτικοί θεσμοί όπως τα Ταμεία Αμοιβαίων Εγγυήσεων, οι οποίοι αξιοποιούν τις δυνατότητες "εσωτερικής αλληλεγγύης" των επιχειρήσεων».

- Τι θα γίνει με τα «μεγάλα έργα» του ενεργειακού τομέα;

«Το μεγάλο έργο του ενεργειακού τομέα που αναφέρατε είναι η εισαγωγή του φυσικού αερίου. Εκεί μπορώ να πω ότι τον τελευταίο χρόνο υπήρξε εντυπωσιακή πρόοδος. Ενώ πέρυσι τέτοια εποχή είχαν μπλοκαριστεί τα περισσότερα τμήματα του έργου, σε σημείο ώστε να μη διαφαίνεται μια λύση, τώρα προχωρούμε κανονικά και θα μπορούσαμε να ανταποκριθούμε στις υποχρεώσεις που έχουμε αναλάβει. Όλα τα εκκρεμή προβλήματα (π.χ. διαφορές με τη ΔΕΗ, τους Ρώσους, τους εργολάβους) έχουν λυθεί εκτός από ένα: τη νομοθετική ρύθμιση των δραστηριοτήτων διανομής σε οικιακούς καταναλωτές. Αλλά και αυτό θα λυθεί στους επόμενους μήνες».

- Ένα άλλο παράδειγμα: Γιατί δεν προχωρούν οι πρωτοβουλίες στον βαλκανικό χώρο;

«Το άνοιγμα των βαλκανικών αγορών είναι μια ιστορικής σημασίας εξέλιξη. Μέσω της οικονομικής διείσδυσης στις χώρες αυτές, όπως και της εντατικότερης συνεργασίας μαζί τους, μπορούμε να προωθήσουμε και τα οικονομικά μας συμφέροντα και να εδραιώσουμε τις σχέσεις πραγματικά καλής γειτονίας. Στην αποστολή αυτή η σημασία του αναπτυξιακού δυναμικού που υπάρχει στη Βόρεια Ελλάδα είναι τεράστια, αφού αυτή η περιοχή ξαναβρίσκει τον ιστορικό της ρόλο ως κομβικό σημείο της βαλκανικής οικονομίας.

Οι οικονομικές αυτές δυνατότητες και προοπτικές πρέπει να λαμβάνονται πλέον σοβαρότητα υπόψη στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής».

Από ποιους κινδυνεύει η σύγκλιση

— Από ποιους, κατά τη γνώμη σας, κινδυνεύει η εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης; και από πού βλέπετε να ξεκινούν οι πιέσεις για χαλάρωση της οικονομικής πολιτικής;

«Η εφαρμογή του προγράμματος σύγκλισης κινδυνεύει πρωτίστως από αυτούς που δεν έχουν καταλάβει γιατί ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι απαραίτητο για τη δική μας αναπτυξιακή πορεία. Το πρόγραμμα δεν μας επεβλήθη από κάποιο απρόσωπο διευθυντήριο στις Βρυξέλλες, είναι μια δέσμευση και μια υποχρέωση κυρίως απέναντι στην ελληνική οικονομία, στους εαυτούς μας.

Το πρόγραμμα σύγκλισης τίθεται επίσης

σε κίνδυνο κάθε φορά που δεν υπάρχουν σαφείς και πειστικές απαντήσεις στο κύριο ερώτημα: ποια στρώματα φέρουν το βάρος της προσαρμογής και γιατί;

Δεν είναι όλα τα κοινωνικά στρώματα υπεύθυνα για την κρίση. Δεκαετίες στρεβλής ανάπτυξης έχουν εδραιώσει ποικίλα συμφέροντα που αφαιρούν τον κοινωνικό πλούτο από τους αληθινούς παραγωγούς, τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, τους ευσυνειδητούς επαγγελματίες. Η σταθεροποιητική πολιτική πρέπει να διακρίνει τις δύο αυτές κατηγορίες. Πρέπει να εξουδετερώνει τα συμφέροντα της πρώτης μη παραγωγικής κατηγορίας και να αυξήσει τα κίνητρα παραγωγικής δραστηριότητας της δεύτερης».

— Γιατί να επιτύχει το ΠαΣοΚ εκεί όπου απέτυχε, παταγωδώς μάλιστα, η Νέα Δημοκρατία;

«Τα κόμματα της Δεξιάς δέχονται τόσο ισχυρές πολιτικές πιέσεις από το πελαταιακό σύστημα που δεν μπορούν να κάνουν τομές. Μόνο τα σοσιαλιστικά κόμματα μπορούν να φέρουν σε πέρας μια μεταρρυθμιστική πολιτική και να εντάξουν περισσότερα στρώματα στη διαδικασία ανάπτυξης, θεσμικού εκσυγχρονισμού και οικονομικής ευημερίας.

Το ΠαΣοΚ μπορεί και πρέπει να εδραιωθεί στη συνείδηση όλων ως το κόμμα των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης».

Βάσω Παπανδρέου και Θ. Πάγκαλος μεταφέρουν εκτός Αθηνών τις διαφωνίες τους

Οι Τέσσερις πάνε επαρχία

ΣΤΗΝ επαρχία μεταφέρθηκε πλέον η κριτική στάση των *Τεσσάρων* απέναντι στην «κομματική ηγετική ομάδα» του κ. Α. Τσοχατζόπουλου και την κυβερνητική πολιτική. Χθες η κυρία Βάσω Παπανδρέου στην Κατερίνη και ο κ. Θ. Πάγκαλος στη Λάρισα συνέχιζαν τις δημόσιες εμφανίσεις και διαφοροποιήσεις τους. Η κυρία Παπανδρέου ολοκλήρωσε μια τριήμερη περιοδεία στην Κεντρική Μακεδονία ενώ ο κ. Πάγκαλος μετακινήθηκε στη Λάρισα μετά από μια σειρά δημοσίων ομιλιών στην πρωτεύουσα. Οι προσκλήσεις από κομματικές οργανώσεις «πέφτουν βροχή» παρά τις συστάσεις της Χαριλάου Τρικούπη, γεγονός που δείχνει το ενδιαφέρον με το οποίο ο χώρος του

ΠαΣοΚ έχει υποδεχθεί το εγχείρημα.

Μια άτυπη θεματολογική κατανομή οδηγεί την κυρία Παπανδρέου να επεκτείνεται περισσότερο στα κοινωνικοοικονομικά θέματα ενώ ο κ. Πάγκαλος στρέφει περισσότερο την προσοχή του στην εξωτερική πολιτική. Οι τελευταίες δηλώσεις του με τις οποίες χαρακτήρισε «φιόσκο» το εμπάργκο κατά των Σκοπίων και εσφαλμένη τη διακοπή του διαλόγου λόγω της δίκης των στελεχών της *Ομόνοιας* σχολιάστηκαν από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, ο οποίος υπενθύμισε ότι η απόφαση για το εμπάργκο ελήφθη από το Υπουργικό Συμβούλιο «ομοφώνως». Αφησε, όμως, ανοιχτό το ενδεχόμενο μιας γενικότερης «επαναξιολόγησης»

του εμπάργκο από την κυβέρνηση.

Στην κριτική του κ. Πάγκαλου αντέδρασαν μια σειρά από νομιμόφρονα στελέχη, όπως ο αναπληρωτής υπουργός Εσωτερικών κ. Γ. Δασκαλάκης και ο κ. Ι. Καψής. Βολές κατά του κ. Πάγκαλου εξαπέλυσαν και στελέχη της νεολαίας ΠαΣοΚ που πρόσκεινται στον κ. Τσοχατζόπουλο. Θα πρέπει να σημειωθεί πάντως πως οι *Τέσσερις* δεν προτίθενται να διαφοροποιηθούν στην κοινοβουλευτική συζήτηση για τον οικονομικό προϋπολογισμό, παρ' όλο που θα επιδιώξουν να καταγραφεί και δημοσίως το «στίγμα» τους για την οικονομική πολιτική.

Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ